

OPPIMISEN OHJAAMINEN -opintojakso

Ohjaavan opettajan ja aloittelevan opettajaopiskelijan materiaali

Oppimisen ohjaaminen on opettajankoulutuksen laajin opintojakso (14 op). Se alkaa ammatillisen opettajan työhön ja oppimisympäristöihin tutustumisella (1 op) ja henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisella (1 op). Opetuksen suunnittelu (3 op), toteutus ja arviointi (8 op) - käytännön opetusharjoittelu - on keskeinen osa opettajan pedagogisia opintoja. Opintojakso päättyy sitä koskevaan itsearviointiin (1 op).

Opiskelijoiden lähtökohdat opetus- ja ohjausosaamisensa kehittämiseen ovat erilaiset: toiset ovat toimineet opettajan tehtävissä jo useita vuosia, toiset tulevat vasta aloittamaan uraansa opetustehtävissä. Olennaista onkin, että opettajakorkeakoulun asettamien tavoitteiden ohella opiskelijat asettavat opetus- ja ohjausosaamisensa kehittämiseksi omia tavoitteita henkilökohtaisissa opiskelusuunnitelmissaan. Oppilaitoksen näkökulmasta työelämässä toimivat, aloittelevat opetusharjoittelijat voidaan nähdä voimavarana, jotka tuovat oman tuoreen osuutensa oppilaitoksen työelämälähtöisen pedagogiikan kehittämiseen.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun asettamat osaamistavoitteet

Oppimisen ohjaaminen on olennainen osa opettajan työhön liittyvää osaamista. Keskeinen ilmiö opetus- ja ohjaustyön taustalla on **oppiminen**. Laadukas opetus- ja ohjaustyö ja sen kehittäminen perustuvat tietoiseen käsitykseen ja riittävään teoreettiseen tietämykseen oppimisesta, osaamisen rakentumisesta sekä ihmisestä oppijana ja oman osaamisensa rakentajana. Oppimisen ohjaaminen on aina luonteeltaan käytännöllistä toimintaa, tapahtuupa se oppilaitoksessa, työpaikoilla tai virtuaalisesti. Oppimisen lainalaisuuksien tuntemus ja toiminnan teoreettinen hallinta, joka perustuu tietoiseen käsitykseen oppimisesta, on opettajan keskeistä osaamista.

Oppimisen yleisten lainalaisuuksien tuntemuksen lisäksi opettajan on myös ymmärrettävä **ihmisten erilaisuus oppijoina**. Opiskelijoiden kulttuurisen taustan monimuotoistuesssa opettajalta vaaditaan kykyä toimia oppijoiden edellytysten mukaan ja vastata erilaisten oppijoiden oppimistarpeisiin sekä kykyä sopeuttaa ohjaustoiminta resurssien sallimiin puitteisiin.

Nykyisin opettajalta edellytetään taitoa ja tahtoa jatkuvasti kehittää omaa opetustaan ja ohjaustaan moninaisissa oppimisympäristöissä, ja niiden tilannevaatimusten mukaan, joissa kulloinkin toimitaan. Oppimisympäristöjen ja -tilanteiden suunnittelussa, niihin liittyvissä tavoitteiden muotoiluissa ja sisältöjen valinnoissa sekä oppimisen ohjaukseen liittyvissä menetelmällisissä ratkaisuisissa ja ohjaamiseen liittyvissä vuorovaikutus-tilanteissa vaaditaan siten tilanneherkkyyttä, luovuutta ja joustavuutta .

Edelliseen perustuen Oppimisen ohjaaminen -opintojakson **osaamistavoitteiksi** on asetettu, että opiskelija

- osaa suunnitella ja toteuttaa mielekkäitä oppimisprosesseja oppimiselle asetettujen tavoitteiden ja opetusta määrittävien asiakirjojen mukaisesti
- osaa ohjata ja arvioida opiskelijoiden oppimista erilaisissa tilanteissa myös digitaalisuutta pedagogisesti perustellulla tavalla hyödyntäen
- osaa antaa ohjaavaa palautetta sekä ohjattaville että vertaisille
- osaa huomioida moninaiset oppijat ja heidän henkilökohtaiset tavoitteensa
- osaa toimia rakentavasti sekä eettisesti perustellulla ja yhdenvertaisuutta edistävällä tavalla
- osaa analysoida ja perustella omaa ohjaamistoimintaa sekä arvioida realistisesti omaa oppimista ja osaamistaan.

Oppimisen ohjaaminen -opintojakson opiskelutavat

Oppimisen ohjaaminen -opintojaksoon sisältyy opiskelijan näkökulmasta erilaista työskentelyä.

Opiskelijat:

- Työstävät opintojakson oppimistehtäviä itsenäisesti ja oppimispiireissä sekä jakavat niiden tuloksia omassa oppimispiirissään ja opettajakorkeakoulun ohjauspäivillä.
- Osallistuvat ohjauspäiviin ja verkkotyöskentelyyn.
- Perehtyvät opettajuutta, opetusta, ohjausta ja oppimisen arviointia käsittelevään kirjallisuuteen.
- Tutustuvat oppilaitoksen oppimisympäristöihin, opettajan työhön ja opiskelijaryhmiin sekä laativat henkilökohtaiset tavoitteensa opintojaksolle.
- Toimivat voimavarana opetusharjoitteluoppilaitoksen työelämälähtöisen pedagogiikan kehittämisessä ja toteuttamisessa.
- Toteuttavat riittävän laajan ja pedagogisesti perustellun opetuskokonaisuuden, joka sisältää suunnittelu-, toteutus- ja arviointitehtävän.
- Toimivat vertaisohjaajana ja antavat palautetta toiselle opiskelijalle 2-4 kertaa.

Oppimisen ohjaaminen -opintojakson ohjaus ja arviointi

Oppimisen ohjaaminen -opintojakson työskentelyä ohjataan ja arvioidaan sille määritettyjen osaamistavoitteiden ja henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden perusteella. *Ammatillisen opettajakorkeakoulun kouluttaja vastaa arviointipäätöksestä.* Se tehdään kriteeriperusteisesti asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointipäätös perustuu opiskelijan toiminnasta kertyviin havaintoihin (oppimistehtävät, ohjauspäivillä ja verkossa tapahtuva työskentely) sekä ohjaavan opettajan, opiskelijan ja opettajakorkeakoulun kouluttajan käymiin ohjaus- ja arviointikeskusteluihin.

Opettajaopiskelija saa ohjausta ja palautetta omalta, harjoitteluoppilaitoksessa toimivalta **ohjaavalta opettajaltaan**. Oppilaitoksissa työskentelevät ohjaajat ovatkin merkittävässä asemassa erityisesti opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointitehtävän toteuttamisessa. Ohjausta ja palautetta antavat myös **vertaisohjaajat** ja **opettajakorkeakoulun kouluttajat**. Ohjauksen onnistumisen kannalta olennaista on hyväksyvä, turvallinen ja kannustava ilmapiiri, opiskelijan itsearvioinnin tukeminen ja palautteen antaminen opiskelijan omaa aktiivisuutta, kokemuksia ja itseohjautuvuutta arvostaen.

Opetuskokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen arviointi on avointa ja jatkuvaa vuoropuhelua opiskelijan, ohjaavan opettajan, vertaisohjaajan ja opettajakorkeakoulun kouluttajan välillä. Arvioinnin keskeisenä tehtävänä on tukea opiskelijan opettajaksi kasvua ja ammatillista kehittymistä. Opetustilanteiden yhteyteen tulee varata aikaa palaute- ja arviointikeskustelua varten.

Opetuskokonaisuuden toteutukseen osallistuvat:

- opiskelija ja hänen oppimispäiriinsä
- ohjaava opettaja = ei työsuhteessa olevan opiskelijan ohjaaja oppilaitoksessa
- vertaisohjaaja = toinen ammatillisessa opettajankoulutuksessa oleva opiskelija
- opettajakorkeakoulun kouluttaja = oma opettajankouluttaja

Ohjaava opettaja

Opiskelijoiden, jotka eivät toimi opettajan tehtävissä opintojen aikana, tutustuvat ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöihin ja tekevät opetuskokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät oppimistehtävät jossakin oppilaitoksessa. Opetuskokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen ohjauksesta vastaa siinä oppilaitoksessa työskentelevä ohjaava opettaja. Ohjaava opettaja on opiskelijan lähin yhteistyökumppani oppimisympäristöihin perehdyttämisessä sekä opetuskokonaisuuden suunnittelu- ja toteutustehtävien tekemisessä. Hän tuntee organisaation toimintatavat ja hänen alan sisällöllinen asiantuntemuksensa ja pedagoginen kokemuksensa ovat opiskelijan käytettävissä. Ohjaussuhde on kollegiaalinen yhteistyösuhde, jossa molemmat oppivat. Työelämässä toimiva opiskelija tuo oppilaitoksen käyttöön ajankohtaista työelämäosaamistaan. Ohjaavan opettajan tuella opiskelija saa mahdollisuuden suunnitella, toteuttaa ja arvioida oppimisen ohjausta ja samalla hän saa myös palautetta kokeneelta kollegalta. Ohjaava opettaja auttaa opiskelijaa jäsentämään ja käsitteellistämään omaa toimintaansa sekä ennen opetustilanteita että niiden jälkeen. Hän rohkaisee opiskelijaa kokeilemaan ja arvioimaan ohjaustyönsä periaatteiden toimivuutta.

Vertaisohjaaja

Opiskelijan vertaisohjaajana toimivat samanaikaisesti ammatillisessa opettajankoulutuksessa olevat opiskelijat, jotka toimivat samassa oppilaitoksessa tai lähialueella taikka opiskelevat samassa ryhmässä tai alueellisessa oppimisympäristössä. Opiskelijat tukevat toistensa kehittymistä seuraamalla opetusta, suunnittelemalla ja mahdollisuuksien mukaan toteuttamalla yhdessä opetusta ja osallistamalla oppimiskeskusteluihin. Vertaisohjaaja seuraa opetusta ja antaa siitä kirjallista palautetta 2-4 kertaa (ks. Opetusharjoittelun arviointikriteerit).

Opettajakorkeakoulun kouluttaja

Opettajakorkeakoulun kouluttaja seuraa ja tukee opiskelijan oppimisprosessia, auttaa opiskelijaa syventämään pedagogista ajatteluaan ja löytämään uusia näkökulmia oppimisen ohjaamiseen. Opettajakorkeakoulun kouluttajan ohjaus voi toteutua monella eri tavalla. Kouluttaja käy ohjaus- ja arviointikeskusteluja joko seurattuaan opetusta paikan päällä oppilaitoksessa tai opiskelijan videotallenteiden pohjalta.

Oppimistehtävät

Oppimisen ohjaaminen -opintojaksoon kuuluu erilaisia oppimistehtäviä.

1) **Opintojakson aluksi opiskelijat perehtyvät ammatillisen oppimisen oppimisympäristöihin ja tuovat samalla työelämäosaamistaan oppilaitoksen käyttöön opettajakorkeakoulun kouluttajan ja ohjaavan opettajan kanssa sopimallaan tavalla.** Opettajan työhön vasta tulossa olevat tai opettajan työn vasta alkaneet opiskelijat tutustuvat alustavasti ammatillisen koulutuksen rakenteisiin, toiminnan tavoitteisiin ja sisältöihin sekä opettajan tehtäviin ja asettavat itselleen henkilökohtaiset tavoitteet omalle oppimiselleen.

2) **Toisena tehtävänä on opetus- ja ohjaustilanteen suunnittelu, toteutus ja arviointi.** Opetuskokonaisuuden tulee olla laajuudeltaan mielekäs, riittävän laaja kokonaisuus. Se voi olla esimerkiksi kurssi, moduuli tai opintojakso, joka voi sisältää ryhmäopetusta, yksilöohjausta, työssäoppimisen ohjausta, verkko-opintojen ohjausta tms. Sen aikana opettajaopiskelija kehittää palautteen pohjalta opetus- ja ohjaustyötään. Opetuskokonaisuutta varten laaditaan opetusharjoittelun suunnitelma, jota täsmennetään yksittäisten oppimisen ohjaamistilanteiden suunnitelmilla.

3) **Opintojakson päättää oman opettajuuden muotokuvan muodostaminen, jossa opiskelija** kuvaa ja arvioi opetusharjoittelun toteutusta. Opiskelijat kokoavat koosteen opetuksestaan, keräävät siihen erilaista materiaalia, kuten kuvia, kuvioita, videoita, oppimistehtäviä, opetusmateriaalia, palautteita ja arviointeja. **Itsearviointi** on tärkeä ja olennainen osa muotokuvaa. Itsearvioinnissaan opiskelijat arvioivat opintojakson prosessia ja sen tuloksia suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin.

Opiskelija sopii etukäteen niiden oppimisen ohjaamistilanteiden ajankohdat, jolloin opiskelijan oma kouluttaja, ohjaava opettaja ja vertaisohjaajat seuraavat ja arvioivat oppimisen ohjaamistilanteita. Hän toimittaa sekä opetuskokonaisuuden **opetusharjoittelun suunnitelman** että oppimisen **ohjaamiskertojen suunnitelmat** ja **oppimisen ohjaamistilanteen palautelomakkeen** etukäteen vertaisohjaajille, ohjaavalle opettajalle ja opettajakorkeakoulun kouluttajalle.

Videointia käytettäessä, opiskelija sopii kouluttajansa, oppimispiirinsä ja vertaisohjaajiensa kanssa videoitujen opetustilanteiden analysointi- ja arviointiajat. Hän huolehtii myös videoinnista ja tarvittavasta videointiluvasta.

Arvioitavat osaamiset ja arviointikriteerit

Oppimistehtävien ja havainnointien avulla arvioidaan alla olevassa lomakkeessa olevien kriteereiden avulla ammattipedagogista osaamista, kohtaamisosaamista ja oppimisprosessien ohjaamisosaamista. Lomakkeessa on myös kuvattu eri osaamisia koskeva hyväksyttävän osaamisen laadullinen taso. Arviointipäätös tehdään asteikolla hyväksytty / hylätty.

OPPIMISEN OHJAAMINEN

Opetusharjoittelu

Palautelomake opetus-/ohjaustilanteesta (ks. opetusharjoittelun suunnitelma ja opetus/ohjaustilanteen suunnitelma)

Opiskelija:
Arvioija:
Aika ja paikka:

Arvioitava osaaminen:	Hyväksyttävä osaaminen:	Havainnot:
Ammattipedagoginen osaaminen	<p>Opiskelijan toiminta perustuu ammattipedagogiseen tietoon</p> <p>Opiskelija ohjaa oppijoidensa oppimista työelämän ja ammattialan vaatimusten sekä opetusta määrittävien asiakirjojen (ops / tutkinnon perusteet) mukaisesti</p> <p>Opiskelija tuntee erilaisia ammatillisen oppimisen ympäristöjä ja osaa toimia niissä pedagogisesti perustellulla tavalla</p>	
Kohtaamisosaaminen	<p>Opiskelija kohtaa oppijat yksilöllisesti vahvistaen heidän toimijuuttaan</p> <p>Opiskelija huomioi moninaiset oppijat ja heidän henkilökohtaiset tavoitteensa</p> <p>Opiskelija toimii rakentavasti, eettisesti perustellulla ja yhdenvertaisuutta tukevalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p>	
Oppimisprosessien ohjaamisosaaminen	<p>Opiskelija perustelee omaa oppimisen ohjaamisen käyttöteoriaansa ja toimii sen mukaisesti</p> <p>Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa pedagogisesti mielekkäitä oppimisprosesseja</p>	

	<p>Opiskelija ymmärtää arvioinnin merkityksen oppimisprosessissa ja osaa soveltaa erilaisia arvioinnin menetelmiä</p> <p>Opiskelija hyödyntää digitaalisuutta opetuksessa ja ohjauksessa tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	
--	--	--

Muita havaintoja opetuksen ja ohjauksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista:

Opettajaopiskelijan vahvuudet ja kehittymishaasteet: